

Administrativ
Tipografia:
BNA 3000, piața mare Nr. 22
scrierile neferice nu se pri-
mesec. Manuscrisurile nu se re-
trimite!

București de arhitectură:
Brașov, piața mare Nr. 22
Inscrise mai primese în Viena
Hofmeister, Kossuth, Krasenski & Volger
(Hofmeister), Krasenski, Krasenski, Alois
Benedict, M. Dabau, A. Oppel, J. Dan-
enberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger; în Antwerpen: Schoten Bernat;
în Frankfurt: G. L. Daube; în Ham-
burg: A. Steiner.
Prețurile inserțiilor: o serie
garmonică pe o colină 8 cr.
și 80 cr. șimplu pentru o pu-
blicare. Publicați mai dese
supra tariful și învoluntar.
Reclame pe pagina III-a o
seră 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU LIV.

„Gazeta” este în via-care și
abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrație, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 250.

Brașov, Luni, Marți, 12 (24) Noemvre.

1891

Brașov, 11 Noemvre st. v.

Cu toate că la congresul de pace din Roma au luat parte un număr mare de deputați și senatori români, toile de dincolo au raportat foarte puțin și necomplet asupra ședințelor acelu congres.

Ne surprinde cu atât mai multă acesta, cu cât scim, că în conferința interparlamentară de pace s'au discutat de astădată nisece chestiuni de cea mai mare importanță, mai ales în ce privește poporele mici și cauza libertății naționalităților diferite din statele poliglote.

Scim, că între altele s'a cerut, ca congresul de pace să enuncie, că și micile națiuni și state, ca România, Belgia, Elveția, Sârbia etc., să fiă admise la conferințele marelor puteri și că acesta propunere s'a și primit.

A mai făcut și deputatul radical Imbriani o propunere cerându delă congres, ca să enuncie, că națiunile au dreptul de a hotărî însesi despre soarta lor și de a forma unități naționale. Dér această propunere, precum scim, nu s'a admis la discuțiune. Din cauza acesta s'a născut un conflict vehement între Imbriani și președintele Biancheri. „Multora”, dize Imbriani, „le este numai de aceea, ca să-și păstreze prada, ce o au; sunt iubitori de pace numai de frică, că-și vor pierde avantajul. Președintele se află sub influința lor, cari cu buzele dicit că iubesc, ér în inimă nutresc ură și invidiă”. Imbriani mai impută președintelui și soților săi de principii (Nemți și Unguri), că n'ar fi trimișii naționaliilor, ci numai ai guvernelor și că ar v'oi să introducă numai oligarhii nedrepte etc.

Mai norocos decât radicalul Imbriani, a căruia propunere nici nu s'a admis la desbatere, a fost deputatul român Fleva, care a făcut o propunere practică de pace, de-o mare importanță actuală, pornind din convingerea, că decă diferitele guverne nu vor respecta interesele diferitelor națiuni, conferința de pace ar deveni superfluă și fără de nici un folos.

Propunerea, ce a făcut-o d-lu Fleva înaintea congresului este următoarea:

„Congresul crede, că în statele compuse din diferite naționalități, guvernele vor contribui a asigura pacea și, ca în Elveția, ele vor respecta caracterul etnografic și dezvoltarea acestor naționalități pe baza de legi, de libertate și de justiție.”

Congresul după o lungă desbatere a primită această propunere, convins fiind, că singurul mijloc practic de a se susține pacea între statele poliglote este respectarea drepturilor și a dezvoltării naționale a diferitelor popore.

D-lu deputat Fleva a bine meritat prin această propunere pentru cauza dreptă a poporelor asuprite din statele poliglote, între cari se numără și statul nostru, și astfel a adus un mare folos și cauzei poporului român de dincoace de Carpați, pentru care îi datorim recunoștință.

Rămâne acum, ca aceia, cari conduc astăzi destinele statelor poliglote, să înțeleagă și să țină seamă de vocea timpului, ce a răsunat pe capitolul delă Roma din sinul ilustrei întruniri a reprezentanților tuturor parlamentelor din lume și care este vocea păcii, a culturii și a civilizației adevărate.

CRONICA POLITICĂ.

— 11 (23) Novembre.

Față cu viitoarele alegeri de deputați dietali, partida „independentă și dela 48” a hotărît să abserve față cu partida „națională” a lui Apponyi următoarea atitudine:

1) In acele cercuri electorale, unde „independenții” sunt în minoritate și unde lupta decurge între un candidat al opoziției moderate de-o parte, și între un candidat guvernamental ori anti-semit de altă parte, „independenții” vor avea a se alătura la opoziția moderată, dér se vor alătura ca partidă separată și numai pentru ocazia alegerilor. 2) In casurile, unde nu se poate înainte constata, care partidă are majoritatea: cea extremă ori cea moderată, bărbații de încredere ai ambelor partide vor lua în considerare împrejurarea, pe a căreia parte sunt mai mari șanse de reușită. 3) Unde lupta decurge numai între un candidat al „independenților” și altul al „moderaților”, „independenții” vor avea să susțină lupta cu toată bărbăția. 4) In casuri de totu dubie și delicate, comitetul executiv al partidei „independente și dela 48” este gata a intra în înțelegere cu comitetul executiv al opoziției moderate. 5) Pactări privitoare la comitate întregi, ori chiar și numai la cercuri singurate, prin cari se atacă drepturile alegătorilor din partea comitetului executiv al partidei „independente și dela 48”, nu vor fi aprobate.

— Diarul „Vaterland” din Viena publică o pastorală a episcopilor din Austria. Cea mai însemnată din această pastorală este partea, în care se tractează chestiunea școlilor și în care se protestează în contra luării școlilor de sub conducerea bisericii catolice. Pastorală conșură pe credincioșii catolici să cetesă numai diare redigate în spiritul catolic, ér la fine vorbese despre restabilirea puterii lumescă a Papei, „cerând și preținându deplina și adevărată independență a supremului păstor al

bisericii de ori ce altă putere lumescă.” Din partea inamicilor autonomiei școlare și bisericesci, între cari șovinistii unguri ocupă primul loc, pastorală acesta a episcopilor austriaci este întâmpinată cu răutate.

— O telegramă din Constantinopol denegă ori ce caracter politic deosebită împrejurării, că Sultanul printr-o deputațiune deosebită a salutată sosirea Țarului Rusiei în Livadia. Deputațiunea n'a fost condusă de marele vizir, după cum se dicea, ci de pașa Fuad adjutantul sultanului. Atât trimiterea însă și a deputațiunii, cât și primirea în audiență la sultanul a marelui vizir și a ministrului turcesc, ce s'a întâmplat înainte de plecarea deputațiunii, a dat naștere la presupunerea, că sultanul a voit prin acesta să dea expresiune sentimentelor sale de prietenie față cu Rusia. Tote acestea însă s'au făcut, după telegrama de mai sus nu din considerațiune de prietenie turco-ruse, ci numai pentru a corăspunde unui obicei tradițional al curții turcesc. Politica sultanului este o politică de neutralitate, el nu poate face politică rusescă, deoarece scopul lui este de-a trăi în amiciție cu toate puterile.

— Prezența ministrului rus de externe Giers la Paris este considerată acolo ca un act de curtuășia, care avându-se în vedere apropierea dintre Franța și Rusia, nu poate fi nici decum surprinzătoare. La cartierul său delă ambasada rusescă din Paris, ministrul președinte Freycinet și ministrul de externe Ribot i-au reținut vizita lui Giers, petrecându împreună mai multe ore, ér ceilalți miniștri i-au lăsat cărți de vizită. La prânzul ce l'a dat ministrul de externe Ribot în onoarea lui Giers, a luat parte și ministrul-președinte Freycinet. Delă Paris, d-lu Giers avea să meargă la Berlin unde a fost așteptat pe ziua de ađ. Pentru împăratul Wilhelm a proiectat să invite pe Giers la masa sa.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

(8) Cersitorea delă Ponts des Arts.

Novelă de Vilhelm Hauff; trad. de Cornel Scurtu. 15.

„Rudele mele?”, dize ea cu lacrimile în ochi. „Ah, tocmai acesta e nenorocirea, că n'am. Ce fericoși sunt aceia, cari pot să se mândrească cu multe nemuri și cari prin legături de rudeniă sunt legați de omenii buni; ce plăcute sunt cuvintele „unchiu”, „mătușă”; ele sunt alu doilea tată, o a doua mamă, și ce farmecă zace în numele de „frate”! In adevăr, decă ași fi fost capabilă, să invidiez pe cineva, ași fi invidiat pe cutare sau cutare fată, care ar fi avut un frate, în care își află pe amic și protectorul său cel mai intim natural și sincer.”

Fröben umbra timidă încoace și încolo; aiol, fără voința lui, atinsese o cordă a inimei Iosefei, care răsuna dureros; și stătea înainte nisece conșunim, cari îl umpleau de temere. El tăcu, ér ea, ștergânduși lacrimile, continuă:

— „Șortea m'a cercat de multe ori în modu foarte ciudat. Eram unicul

la părinți și am fost lipsit de marea binefacere, de a ave surori; locuim între omeni străini și astfel n'aveam nici o rudeniă. Tatăl meu se părea, că nu prea stă în bune relațiuni cu ai săi din Elveția, căci mama mea imi povestea adese-ori că sunt supărați pe el, pentru-că s'a căsătorit și n'a luat o fată bogată din Elveția, pe care vioră să i-o dea. Și pe tatăl meu l'am vădută foarte rar; era în armată, și d-ta soii, ce neliniștite vremuri erau sub împăratul Napoleon. Astfel nu-mi rămase altă cineva, decât mama mea; și în adevăr, ea suplinia ori ce rudă. Când muri ea, firesc, că rămăsem singură în lumea mare, căci între milioanele de omeni, nu era nimeni, la care să mă fi dus și să fi putut dice; au murit aceia, cari m'au nutrit și ocrotit, și voi acum părinții mei!”

— „Și mama d-tale așa-déră nu se numia Tortosi?” întrebă Fröben.

— „Eu nu o numiam altcum, decât mamă, și nici-odată n'a vorbit cu mine despre relațiunile ei de mai înainte; ah, când m'am făcut mai mare, era totu bolnavă! Tatăl meu o numia numai Laura, și în puținele hărții, ce le găsiră

după mórtea ei și mi-le dădură mie, e numită numai Laura de Tortheim.”

„Ei!” esclama Fröben vesel, această e limpede ca ziua. Mama d-tale se numea Laura Tortheim nu e altceva, decât Tortosi, pe cari și-le schimbară fugarii, Tannensee se numea acelu căpitănu din Valencia, el e tatăl d-tale, colonelul Taunensee, și încă ceva mai mult, nu dicit d-ta însuși, că tabloul acesta seamănă pe deplin cu mama d-tale, și ore nu recunosc stimatul meu amic Don Pedro în tabloul original pe Dömn Laura a lui? Acum nu mai ești izolată, cel puțin ai un adevărat văr pe Don Pedro de San Montanjo Ligez! Ah! cum se va bucura amicul meu, auzind de renumita lui rudeniă!”

„O, Dumneșeule, bărbatul meu!” strigă ea cu durere și-și acoperi fața cu basmava.

Gröben nu-și putea închipui, cum putea să se vadă lucrurile acestea, altmintelea ca el; el nu vedea în toate acestea decât bucuria lui Don Pedro, de a afla o fiică a Laurei. El era bogat, necăsătorit, avea încă în sine vechiul entuziasm pentru frumoasa sa verișoră, așadéră Fröben combina și o frumoasă moștenire din raporturile aceste

minunate... El apucă mâna Iosefei și i-o dete de pe ochi, ea plângea tare.

„O, d-ta cunosc rău pe Faldner”, dize ea, „decă cred, că presupunerile acesteia i vor face o plăcută surprindere! D-ta nu cunosc bănuiala sa. Tote trebuie să meargă după cursul lor regulat, toate trebuie să fiă la locul lor și în ordine, el uresce din adăncul inimei sale toate lucrurile neobiceinuete. Am trebuit, continuă ea cu amărăciune „am trebuit să privesc ca o grație, că m'a luat de soție un așa bogat și stimat bărbat, că el a fost multămită cu puținele doveđi, pe cari i le-am putut da despre familia noastră.” „Nu trebuie”, esclama ea plângându amar, „nu trebuie să aud în via-care și, că el s'ar fi putut pune în legătură cu cele mai vechi familii, că el ar fi putut lua în căsătorie, pe cutare sau cutare fată bogată? Nu-mi spuse adesea, că numele meu nobil e nou, că despre nemele meu nu se știe nimic, ba chiar cățiva Tannensee au renunțat la titlul nobilitar și s'au făcut comercianți?”

Abia acum îi trece prin o minte ideia înfricoșată. „Așadéră am intrat într-o casă a nenorocirii, într-o familie ne-

SCIRILE ȚILEI.

— 11 (23) Noemvre.

La Sibiu s'a întrunită astăzi Consistoriul metropolitan, fiind de față și Prea Sfințitul Loră D-nii Episcopul Mețianu dela Arad și Popea dela Caransebeș; cestu din urmă însoțit de P. C. S. protosințelul Filaretu Musta.

Membrii Asociației Transilvane. În ședința a 2-a a adunării generale, ținută la 5 (17) Augustu a anului curentu în Hațegă, au fost declarați ca membri noi ai Asociației următorii: a) Membri fondatori: Vasile Zăhanu, avocat în D.-St.-Mărtin; Dr. Aureliu Maniu, not. pub. în Oravița; „Silvania“ institutu de credit și econ. în Șimleu; Gavrilu Manu, adv. în Bistrița. b) Membri pe viață: Dr. Remusu Roșoa, secret. consistorial în Sibiu; Ioan Clôje, econ. în Boița; Ioan Bozoșanu, preot în Moșna; Iosif Lupu, preot în Stena; Andreiu Băseanu, profesor în Brașov; Dr. Octavianu Russu, avocat în Sibiu; Dr. Dumitru Ciuta, avocat în Bistrița; Dr. Gavrilu Triponu, adv. în Bistrița; Michailu Popu, propr. în S. St. Ivan; Daniil R. Cordescu, direct. școl.; Ioan Dima, proprietar în Lipen. În totalu: 4 membri fondatori, 11 pe viață și pe lângă aceștia, 181 de membri ordinari. În aceeași ședință s'a hotărât instituirea unei „cărți de aur“, în care să se introducă numele acelor binefăcători, cari au donat sau vor dona în viitor peste 500 fl. v. a. Asociației, precum și așezarea în sala festivă a școlii Asociației a portretelor făcute în pictură de ulei ale președinților decedați, precum și ale binefăcătorilor distinși ai Asociației. Conspectulu membrilor se va tipări în viitor în fiș-care an.

Institutu pentru procurarea de otou în Băile Herculane. Indemnă de dorul d'a fi folositoru poporului românesc, d-nul Dr. Vuia a deschis în Băile Herculane unu institutu, de unde în ori ce timpu se pôte procura otou curat dela vișii pentru otuirea copiilor. Fiindu acesta primul și unicul institutu românesc de asemenea natură, — îl recomandăm și de astădată medicilor și comunelor românesce. Devisa se ne fiș, ca pe câtu se pôte să ne alergăm la străini până ne putem servi de a-i noștri. Persôna d-rului Vuia oferă destulă garanță pentru bunătatea produsului său.

Sămănăturile de toamnă în România. Cetim în „Curierul Financiar“: Timpulu frumos a revenit; avem 12 grade căldură, care a scos din casă pe

toți cultivătorii și i-au făcut să începă munca câmpului întrerupt de frigul și zăpezile ce au căzut. Dacă acestu timpu va continua încă 20 zile, se pôte spera, că sămănăturile de toamnă în România nu vor lăsa nici unu deficitu așa, cum se credea la căderea zăpezi din săptămânile trecute.

Oprirea esportului de grâne din Rusia. Din Petersburg sosese șoiera, că printr'unu ucasu, ce s'a dat acum de curându, s'a oprit și esportulu de grâne. Funcționarilor de vamă dela granițe li-s'a și comunicat ucasulu acesta, în urma căruia voru mai puté fi esportate numai acele grâne, cari au sosit la granițe înainte de a fi trecut Țiua de 12 Noemvre st. v. Oprirea acestui esportu este viu comentată de presa europeană, care vede în ucasulu de mai susu o mare criză a Rusiei. De altminteala o altă telegramă din Petersburg anunță, că bucatele, ce au mai rămas în Rusia în urma opririi esportului, voru fi de ajunsu pentru a susține populaținea până la secerișulu anului viitor.

Coru nou bisericescu, compus din studenți români gr. or., s'a înființat în Țilele din urmă în Beiușu la inițiativa d-lui clericu absolutu Georgiu Popu jun. și cu concursulu d-lor clericu absolu Georgiu Cherecheșiu, Georgiu Popu sen., Emanuilu Popu, care pentru prima dată au debutat în Țiua st. Mucenicu Dimitrie.

Alegere de medicu. În 29 Noemvre n. c. se va ține alegerea de medicu cercualu în comuna Mehadia, la care aparținu 9 comune. Doritorii de a ocupa postul acesta au să-și înainteze rugărilor până în 28 Noemvre n. c. la pretura din Orșova. Venitele împreunate cu acestu postu sunt: 800 fl. salar, 20 cr. taxa pentru fiș-care vizită, 200 fl. pête căpeta dela calea ferată, și alte venit, cari tôte la oaltă aducă cel puținu 2000 fl. la anu.

Pentru cei ce vând în „Podulu Bătușilor“ suntem rugați a face cunoscutu următoarele: În urma ținerii expoziției industriale, ce-o voru arangia-o în Podulu Bătușilor din incidentulu visitei miniștrilor de comerț și de agricultură, — acei meseriași, cari de ordinari își vând mărfurile în „Podulu Bătușilor“, au de a-și espune mărfurile spre vânzare pentru țergulu de săptămână din 15/27 Noemvre a. c. în piață, și anume: 1. Pantofarii și oismarii: dealungulu trotoarului din Tergulu grăului, întocmai ca la țergurile de anu; 2. Curării: în mijlocu între casa statului și

Tergulu pômelor, visavis de strungari; 3. Funarii: alătura cu ceilalți funari, cari de regulă își vând mărfurile în piață.

Starea învățământului în Munții Apusenii.

III.

Abrud, 9 Noemvre n. 1891.

Am arătat, că pentru înființarea unei biblioteci tractuale s'a hotărât, ca fiș-care biserică să plătescă la unu anu câte 50 cr.: — o sumă, în adevêru, de totu mică, der ce să-i faci, bisericile noastre în timpul de ađi sunt peste măsură îngreunate. Astfel ele plătesc dare directă, dare suplementară, echivalentu, dare de drum, taxe la fondulu regnicolaru de pensiune a învățatorilor, taxe la fondulu Esactoratului archidieceșan; apoi susțin învățatorii, cantorii, crâncii; cele cari nu au nici unu venit și nu susțin șoolă, solvesc cel puținu 5 fl. protopopulu pentru revederea rațiunilor, cari de regulă presintă numai stată de pasive, êr de active nimic; cele cari susțin școle, chiar decă nu au nici unu venit, solvesc protopopulu minimumu 15 fl., cele cari au ceva venit solvesc și până la 80 fl. Pe lângă aceste mai solvesc protopopulu din casu în casu pentru vizitarea școlii (!) dela 5 până la 10 fl., mai solvesc protopopulu pentru portulu postalu câte 1 fl. Apoi mai are protopopulu: odată o reparare la unu dulap din birou, de altădată cumpără unu protocolu, de altădată i-se trâmte o colecțiune de legi și altele. . . a căroru spese tôte le suportă bisericile.

Să nu cređă cineva, că bisericile de pe aici posedă latifundii și dec protopopulu își ia numai o competență modestă, — nici decătu. Biserica din Buciumșea are 17,000 fl., cea din Abrud o avere cam de 7000 fl., cea din Roșia realități în valore cam de 5000 fl., celalalte biserică sêu că au mai micu, sêu că nu au chiar nimic, der 15 fl. „Pentru revederea rațiunilor“ trebuie să esă.

Ca să-și pôtă face cineva ideia despre competențele, ce și-le ia actualulu vice-protopopu, voiu aminti numai, că dela cooperatulu din Câmpeni, carele din lipsa de mijloce a fost silit să vină pe jos din Zlatna până la Abrud, a luat pentru introducerea în oficiulu de cooperatulu carele e fără beneficiu, numai 25 fl. v. a.

Ne veți reflecta, că decă ne simțim îngreunați, pentru-ce nu recurgem la locurile competente? — După-ce?! Cooperatulu din Câmpeni a recursu, der pretensiunea protopopulu s'a aprobat și cooperatulu a trebuit să pletescă, ca să pôtă plăti. Să dice, că unu

ore-care preotă a recursu în cauza altei pretensiuni, der jalba i-s'a pusă „ad acta“, ca nu cumva să se jignescă autoritatea protopopulu, decă nu nerămâne, decătu să plătim și să înghițim nodur. Și apoi decă bisericile nu mai pôtă plăti? — Fôrte simplu, când i-se dau bietulu preotă din subvenția imperială câte 20—30 fl., protopopulu îi subtrage în competențe și apoi elu face și șocotela cu biserică, care-i va plăti, decă va ave de unde, êr decă nu, — tragă clopotulu după ei.

Lucru naturalu, că după astfel de stări a lucrurilor, casele bisericilor și preoții nu se prea bucură de visitațiunile d-lui protopopu. Poporulu îi este totu atăta, fiindcă pe d-lu protopopu nici de-altcum nu-l cunosc. Șaanulu protopopescu, numit după centru alu Roșiei, este depărtat de cea mai mare parte a tractului, e în Zlatna. Dec protopopulu, chiar și decă nu i-ar lipsi voința, nu se pôte presenta în parohia în zile de sărbătoare, când se se areta poporulu în biserică și să-i vorbească, fiindcă l'ar costa fôrte multe spese să esă cu o ocașiune numai într'o parohia, și atunci ar trebui să îngreuneze cassele bisericesce și mai multu, ci ca să fiș orțătoru, cu o singură ocașiune colindă prin tôte parohiile, fresce în zile fără prasnici; și așa cu conștiința liniștită pôtă afirma, că din întregu tractulu nu va afla d-lu protopopu 1000 de persône, cari s'ê-lu cunosc.

Vai de bieții preoți, cari în activitatea lor sunt ajutorați numai de ordinațiunile protopopulu și nici odată de cooperarea lui personală. De aci provine amortirea întregulu avântu de progresu culturalu. Preotulu, neprijinit de protopopulu sêu, devine înaintea poporulu aramă sunătoare. De multe-ori, după ce și-a terminat preotulu cuvântarea, a trebuit cu durere să audă poporenți dicendă: „dați-i pace, l'amă mai audit noi dicendă de acestea, dór voru trăi și copiii noștri, cum amă trăit noi“. Omne quotidianum vilescit.

După acestea, să revină êrași la sinodu.

După ce s'a stabilitu scopulu fondului, precum și cuantulu și modalitatea solvirei, s'a alesu o comisiune din trei membri, cari până la proxima ședință sinodală să compună unu proiectu de statute și să-lu subșternă atunci sinodulu spre decideră. S'a alesu și unu cassar, care să primescă taxele și să le depună de-oamdată la „Auraria“. Solvirile amă vêdutu, că le-au și început unii preoți în speranța aprobării mai înalte. S'au presentat din partea preoților unele date școlastice, cum și documentele despre solvirea contribuției și altor debite, s'au solvit taxele la fondulu „Vanceană“, s'a alesu ca locu alu sinodulu de primăveră Roșia de munte, unu disertante pentru acestu sinodu: Alesandru Ciura, unu învățator să țină prelegere practică cu elevii la acelu sinodu în prezența învățatorilor tractuali, ce voru fi a se presenta, și a celorlalți membri clericu ori eventualu laici, și cu acestea apoi ședința s'a ridicat.

Vedem decă, că nisunțe bune peste totu nu lipsesc, că prin concursulu laicilor și a docenților la sinode, causele bisericesce și școlastice voru progresa neasămănat ca până acum, numai mă rog, ca modelele reflexiuni, ve ne permitem a ni-le face și noi la cele ce nu ni-se par corecte, să fiș considerate cu indulgență, fiindcă provin din sinceră bunăvoință.

Unu ascultătoru.

Corespondența „Gaz. Trans.“

Șardă, 20 Noemvre 1891.

Onorabilă Redacțiune! Plină de bucuria vină a vè împărtași în câteva cuvinte frumoșă și românesca primire, ce i-s'a făcutu d-lui Traianu H. Popu la gara din Alba-Iulia, în Țiua de 16 Noemvre n. c. cu ocașiune multă doritei sale

V a urma).

norocită“, dîse elu în sine. Ah, nu din amoru l'a luat de bărbatu ci din lipsă, fiindcă era singur, și Faldner, după cum 'lu cunoscu, a luat-o fiindcă era frumoșă fiindcă voia să strălucescă cu ea. Nenorocită femeie! Și barbarulu 'i face reproșuri pentru nenorocirea ei, ba chiar o face să simtă ce are ea să-i mulțumescă?”

Unu sentimentu amestecat de supărare pe amiculu sêu, de compătimire și respectu față de frumoșă și nefericita femeie îl atrase spre ea, elu se înceroă, să inspire curaj și încredere. „Privesce-le pe tôte acestea, ca și când n'ași fi dîșu nimic“, șopti elu: „vêdu, că-ți procură tristeță; ce-i va folosi lui Faldner? Să tănuim aceste presupunerile bune, ce le-amă făcutu eu, căci și așa nu aducă nici unu folosu“.

Iosefa se uită nimitu la dînsulu, la crimele-i dispăruse din ochi și Frôben cređu, că vede unu felu de mândria în înfățișarea ei. „D-le“, dîse ea și se părea în acestu momentu, că statura ei se înalță: „e peste putință, ca se cred, în ori ce casu trebuie să scii, că soția baronu-Faldner, nu împărtașese nici unu se-

cretu cu D-ta, unu secretu, pe care nu trebuie se-lu scie bărbatul ei.

Dicendă aceste, împinse la o parte serviciulu de ceai, se ridică de pe scaun și — după unu complimentu scurtu, părăsi pe ôspele uimitu. Frôben voi să mergă după ea, voia să-și cêră ertare de aceea, ce făcuse, voi să le facă odată pe tôte bine, der ea dispăruse pe ușă mai înainte de a se puté elu reoulege. Supăratu, se duse jos în grădină; elu nu scia, să se supere ore pe elu însuși, ori dora pe sensibilitatea damei, care în momentulu acesta i-se părea prea mare. Der, după cum se întembătă în asemenea casuri, sângele sêu inferbentat se liniști pe incetulu și piritulu sêu în pepu să mediteze cu sânge rece. Și acum află elu multe, ce-i serviau Iosefei ca scuse. „Ea nu-lu iubescă“, dîse elu în sine, „elă o tracteză pôte cu brutalitate, se arată mai multu ca domnă decătu ca soțu. Ea se indiușă, când îi vorbi despre plăcerile vieții, vêdui, cum se spăria, când se trădă față de mine, când spuse, că ce lipsă o apasă, chiar în mijloculu fericierei esteriore. Și ore s'a spăriat, că a tradat lipsa acesta unu amic u altu soțulu ei? Și mai departe, când

ii spusei totu, când îi vorbiu cu ore care siguranță despre originea ei, când, pôte, într'unu modu puținu delicat, am atinsu, cörde gingașe, pe cari nu i le-a atinsu încă nimenea, nu a trebuit să-și iese cu totulu din fire? Și când ea în fine, aminti bănuiea și prepusulu soțulu ei, nu devenea din ce în ce mai spărișă, din ce în ce mai perplesă, êr eu“, continua elu, punendă-și mâna la frunte, „am pututu să-i atribui, că va împărți cu mine unu secretu, că ore ea nu va trada pe celu mai deaprobe amic u altu ei, pe bărbatul ei? Nu trebuie ca să se tēmă, că decă va păzi secretulu, va fi cu totulu în mâna mea? Ore nu-i se va fi părutu ciudată acestu ofertu, ba chiar ne delicat? Ce sublimu, ce nobilu 'i părea lui acum caracterulu acestei femei, de unde putea ea se ia, la etatea ei, căci avea celu multu 19 ani, atăta tăriă, atăta precauțiune, o așa cultură neobișnuită, așa forme fine sociale? Elu simția, pôte pentru prima ôră în viața sa, că în femei există ceva finețe, violență, putere în scurtu: unu secretu, care nu se află în așa măsură nici chiar la bărbatul celu mai mândru și cu vêdă.

reintorceri din temnița unghurească dela Seghedin.

Oetind în prețitul D-văstră și iar vestea despre această reintorcere, inteligența românească de ambe secsele din Șardă a luat nobila și românească hotărâre, de a întâmpina cum se cuvine la numita gară pe cel mult dorit. Spre scopul acesta inteligența românească de aici a plecat la Alba-Iulia în număr frumos și respectabil. Șapte, dintre damele române, voind să dea întâmpinării un caracter românesc atât se poate mai pronunțat, s'au prezentat îmbrăcate în fermecătorul și pitorescul nostru costum național.

Erau 12 ore din zi, când trenul, care aducea pe D-lui Popu, a intrat în gara din Alba-Iulia. Aici întâmpinatorii l'au salutat în mod simpatice și cordial; pe fețele tuturor se observa o sinceră și adâncă bucurie, că vedu erași în mijlocul lor pe acela, care cu abnegațiune esemplară și cu virtute românească și-a golit paharul amar al suferințelor robiei de *ună lungă ană de zile*, pentru drepturile și libertatea poporului român.

Dela gara din Alba-Iulia, ne-am reintors cu toții la Șardă, comuna natală a D-lui Popu. De sine se înțelege, că trecând prin piața Alba-Iuliei, lumea străină privea cu mult interes și cu curiositate la frumosul șir de trăsuri, și mulți se întrebau, de cumva mergem la vre-o nuntă? Mai mult decât toate su atrasă atențiunea lumii străine curioase, cele 7 dame române îmbrăcate în costum național.

Intrând în Șaredă, ne-am îndreptat cu toții la casa părintească a d-lui Popu. Pe stradă și înaintea casei erau adunați un număr frumos de țărani și țărane române. Aici parohul local On. D-nu Gedeon Radeșiu a bineventat pe noul venit printr'o scurtă vorbire, la care întâmpinatorii și poporul adunat au salutat pe iubitul oșpe cu un cordial „să trăească“.

A urmat apoi o masă comună în casele părintelui D-lui Popu, la care au participat întâmpinatorii și alte rudeni de ale sositului. În decursul mesei, On. D-nu Gedeon Radeșiu, luând cuvântul, printr'o frumoasă și vrednică cuvântare predete „iubitului nostru Traianu“; cum duse vorbitorul, un frumos album pentru fotografii, lucrat cu multă gust, — drept amintire a zilei din partea familiilor On. dne Eufrosina Popu n. Urzică și a familiei onoratului și vrednicului nostru preot Gedeon Radeșiu, care pot dice, că a fost sufletul acestei frumoase și demne primiri. Adânc mișcat, d-lui T. H. Popu a răspuns printr'o scurtă și mișcătoare cuvântare, mulțumind acestor două onorabile familii pentru deosebită atențiune ce i-au dat, și asigurându-i pe toți de stima, iubirea și devotamentul, ce li-l va păstra pentru totdeauna. Nu voi mai aminti de toastele, ce au urmat, ajunge însă a spune că bucuria acestei zile a fost mare pentru noi și va rămâne ziua de 4 (16) Noemvre o zi de frumose aducere aminte pentru noi toți. X.

D-lui Dr. Aurel Munteanu din Timișoara ne adresază o scrisoare, în care combate unele aserțiuni ale „Luminătorului“ cu privire la atitudinea Episcopului din Arad față de alegerile dela Becicherecul-mic. Am fi dorit, ca d-lui Munteanu să se fi adresat în cestiunea de față mai întâi „Luminătorului“ căci în această foiță s'au afirmat cele ce le combate. Dér dsa ni se plânge, că i-s'ar fi întâmpinat altădată, ca se nu i-se pmescă justificările din partea Redacțiunii „Luminătorului“ și că de aceea se adresază la noi. Afacerea d-sale cu „Luminătorul“ pe noi nu ne privește mai de aproape, însă fiindcă se tractază

aicea de o cestiune de mare importanță, pentru solidaritatea noastră națională, dăm loc scrisorii amintite, pentru care de altminterea d-lui Munteanu ia totă răspunderea, subsemnându-o:

Timișoara, în 7 (19) Noemvre 1891.

Stimate D-le Redactor!

Veșd eu în nr. 85 al „Luminătorului“ de ieri, — în articolul începător despre alegerea de deputat dietal în cercul Becicherecului-mic, — erași nise neadevăruri grosolane la adresa Prea Sântiei Sale D-lui Episcop al Aradului, și a unor preoți și învățatori ai nostri, și soind eu din altă parte din pățania, că „Luminătorul“ nu voiesce a publica justificările, ce i-se adresază în interesul adevărului și spre orientarea On. publică, recurg la diarul D-Văstră și Vă rog D-le Redactor a da loc următoarelor mele reflexiuni — cu atât mai vâtosă, că fiind vorba de susținerea unui Archireu român, este de interes general a soi, că ore acele susțineri sunt basate, ori se devalvăză la valoarea calumniarilor, cari infectază de un timp încoe viața noastră națională:

„Luminătorul“ susține că de ordinari și acum pe Prea Sântia Sa, că s'ar fi amestecat în alegerea din Becicherecul, basând susținerea pe impregiurarea, „că mai mulți preoți și învățatori de ai nostri ar fi luat parte la alegere“, și ar fi votat cu alesul Besenyei; că Prea Sântia Sa ar fi trăind în atari relațiuni amicabile cu densusul, încât data ocaziune i-ar fi făcută vizită specială în Timișoara.

Pe cât este de cutesat pe atât este de nebasată această susținere, pentru că abstrăgându dela impregiurarea, că d-lui Besenyei, ca protopretorele cercului electoral, n'a avut trebuință de nici un sprijin, precum a arătat rezultatul alegerii obținându peste 600 de voturi, pe când contracandidatul său nu obțin nici 100; dér apoi nici nu stă în nici un fel de amiciție cu Prea Sântia Sa.

Sciu din isvor sigur, că deși d-lui Besenyei a făcut bune servicii cauzei de despărțire a Românilor din Mehala de către Sârbi, inițiate și efectuate prin Prea Sântia Sa, în care cauză Români din Mehala au ales pe d-lui Besenyei de președinte al adunării, în care s'au declarat pentru incorporare la biserica română; totuși Prea Sântia Sa nici nu l'a cunoscut în persoană până înainte cu vreo 3 ani, când călătorind la Timișoara în trebii oficiose, și având a trece prin cercul pretorial al d-lui Besenyei, la marginea cercului a fost întâmpinat de popor, la care întâmpinare s'a prezentat și d-lui Besenyei Prea Sântiei Sale, precum este usul pe aici.

Cu ocaziunea acelei călătorii la Timișoara, raportând Prea Sântiei Sale preotul și fruntașii din Mehala, că Sârbi, de cari se despărțise cu biserica, vor se ocupa pe se dărime cu forța acea parte din localitatea oficiului școlar, pe care o folosesc ai nostri, din care și dărmasse deja un părete; și rugându preotul și fruntașii poporului pe Prea Sântia Sa ca se întrevină la autoritățile politice, pentru a împede pe Sârbi în volnicia lor, Prea Sântia Sa află de bine a întrevini și în persoană la acele autorități, între cari și la numitul domn protopretore Besenyei. Eță dér vizita susținută de „Luminătorul“, întâmplată înainte cu 3 ani de zile.

La acea vizită Prea Sântia Sa mai întâi a mulțumit d-lui protopretore Besenyei pentru sprijinul ce l'a dat densusul Românilor din Mehala la despărțirea de Sârbi, apoi l'a rugat se împede pe Sârbi în intențiunea lor de a scoate pe Români din edificiul școlar, care este comun al Românilor și al Sârbilor. Ceea ce numitul d-nu a și făcut-o, și de atunci ai nostri au pace de Sârbi.

Tote aceste le-ar pute și mai bine dovedi părintele Istin din Mehala, carele stă forte aproape de „Luminătorul“; dér mai ales fruntașii din Mehala, pentru a căror mântuire de Sârbi, este Prea Sântia Sa acum susținută de „Luminătorul“. Tot părintele Istin, intim al d-lui Rotariu, i-ar pute spune, cine a îndemnat pe numeroșii săi poporen din Mehala, să voteze cu d-lui Besenyei la alegerea din Becicherecul?

A doua întelnire a Prea Sântiei Sale cu dl Besenyei dată de înainte cu 1½ an, când Prea Sântia Sa făcând visitațiune canonică în Mehala, la prânzul arangiat de părintele Istin cu concursul d-lui redactor al „Luminătorului“, a participat și d-lui Besenyei, ca pretorele cercului acela.

Din acestea On. publică va judeca logica „Luminătorului“, și va binevoi a judeca și motivele, pe cari își basază susținerea, și mai ales va înțelege ce valoare mai pot avea cele scrise de el.

Dér se dice, că ar fi participat și unii preoți și învățatori la alegere de deputat, și de aici erași deduce, că trebuie să fiă cu scirea Episcopului. Eu provoc pe „Luminătorul“ pe onora sa, să numescă numai un singur preot, învățator ori poporen, cătră carele ar fi dîș Prea Sântia Sa măcar un singur cuvânt despre alegere; căci a susține pe cineva fără a numi date concrete, — pe terenul onestității, nu e usut...

Dr. Aurel Munteanu.

Inscințare.

Comitetul central al Reuniune învățătorilor însăni gr. cat. din jurul Gherlei, fiind însărcinat de adunarea generală cu statorirea temelor de disertațiune, a aflat cu cale a defige 2 teme, lăsându liberă facultate membrilor de a alege pentru elaborarea oricare dintre aceste două:

- 1) Să se arete însemnătatea și rola simpatiei în educațiune.
- 2) Să se arete necesitatea susținerii atențiunii între școlari.

Premiul e un galben imp. Elaboratele sunt a se trimite comitetului central până în 19 Aprilie st. n. 1892.

Gherla, 29 Nov. st. n. 1881.

Pentru comitet:

Demetriu Coroian. Hariu Boroșiu
president secretar.

Din Bucovina.

Inainte cu câteva zile „Gazeta Bucovinei“ a publicat darea de semn a deputatului dietal Dr. I. cav. de Zotta. Intrunirea s'a ținut în Suceava la „Clubul Român“, unde erau de față o mulțime de Români inteligenți și țărani.

D-lui Dr. Zotta între viue aclamări țin discursul său, vorbind mai întâi despre oprirea intrării vitelor în România, care oprire a pricinuit mari pagube ținutului Sucevei. Mare pedecă ne făcure — dice — vecinii noștri din Ungaria și Galiția, căci voescu să și vândă vitele lor neluându în considerare interesele noastre. În fine accentuă, că guvernul face nedreptate poporului român bucovin prin aceea, că nu ia în considerare interesele sale. Apoi continuă astfel:

V'am espus aceste greutăți. Im este cu părere de rău, că nu Vă pot spune nimic îmbucurător, tot numai despre dureri și era dureri. Alesul D-Văstră este îndatorit a spune adevărul și acolo și aici. Eu socot, că datorința alesului este, a spune adevărul mai ales acolo, unde l'a-ți trimis; prin urmare aceea ce V'am spus, dureră D-Văstră, voi esprima-o și acolo. Datorința mea este să Vă informez despre toate ce se întâmplă, despre toate ce Vă atinge. Două dureri V'am amintit;

nu numai în privința materială, dér și în privința bisericeii și a națiunii avem dureri și suferințe. De un timp încoe, domnilor, este un curent, care, cu părere de rău pot să Vă spun, nu e favorabil pentru Români și pentru cei de legea ortodoxă-orientală. Nu mai aflăm acea dragoste ca mai nainte. Vă rog să-mi dați înputernicirea și încrederea, ca să exprim durerile D-Văstră și în direcția acesta la locurile competente. („Votăm, votăm!“ „Să trăească!“) Acolo se spun, că e oalcă legea, că e oalcă națiunea noastră, că nedreptate ni se face. (Strigări prelungite de „Să trăiești!“ „Bravo!“) Aceste sunt motivele, cari m'au făcut să Vă potesc a Vă întruni aici. Acum Vă rog eu pe D-Văstră a-mi spune greutățile și durerile ce le aveți D-Văstră. (Strigări de „Să trăiești“ mult iubitul nostru deputat d-lui Iancu cav. de Zotta!)

La provocarea președintelui adunării a cei de față să și esprime dorințele, d. Vasile Blândul întreba pe d. deputat, în care stadiu se află cestiunea congresului bisericesc?

La acesta d-lui deputat Zotta replică: Mă bucur, că mi-ați dat ocazia să vă desfășur și starea acestei afaceri. D-Văstră știți, că biserica noastră acum dela anul 1848 încoe a căutat să câștige încuviințarea, de a se desvolta în chipul, cum este prescriș prin spiritul constituției noastre și cum sunt în fapt organizate în prezent biserica Românilor și a Sârbilor din cealaltă parte a monarhiei noastre. Inș și Domnul nostru Isus Christos a dîș: „Unde veți fi doi sau trei adunați în numele meu, acolo“ sunt și eu în mijlocul vostru“. În acord cu cuvintele aceste, are poporul în biserica noastră dreptul, să decidă în trebile bisericesc împreună cu preoțimea. Dela anul 1848 biserica credincioasă din Bucovina a stăruit și s'a rugat la locurile competente ca să implinescă acel drept al bisericeii noastre. În această direcțiune au lucrat feroce frați Hurmuzachesoi, și s'a întrunit pe la anul 1870 o adunare mare poporală în Cernăuți tocmai spre scopul acesta. În anul 1882 s'a întrunit pe baza permisiunii Prea înalte un congres constitutiv, care a eliberat un statut în acord cu dorințele ministerului. Cum de mare a fost surprisa poporului, că cu toate că atât de mult am stăruit ca deputat în direcția aceasta, a zăcut statutul în arhiva ministerului 8 ani întregi și abia în anul curent am primit un răspuns. Acum erași este cestiunea aceasta în lucrare, și noi cari suntem aleși ca deputați ai congresului, nu putem admite, că biserica noastră să renunțe la un drept care i se cuvine conform canoanelor. Vom lucra din răsputeri pentru dobândirea acestui drept. („Să trăească!“)

Literatură.

A apărut:

Mihail Eminescu, studiu critic. Blașiu, 1891. Tipografia Seminarului arhidieceșan. Format 8° cu 213 pagini. Preț 45 cr. séu 1 fro. 20 cm.

Cursul plețel Brașov

din 23 Noemvre st. n. 1891.

Sanctiune româneș	Cump.	Vând.
Argint româneș	9.24	9.29
Napoleon-d'or	9.51	9.85
Lira turcesc	10.48	10.53
Imperial	9.48	9.53
Galbin	5.40	5.45
Seris. fonc. „Albina“ 6%	—	—
„ „ „ 5% „	—	—
Suble rusesc	112.—	912.—
Mărci germane	57.50	58.—
Discontul 6—8% pe an.		

Proprietar:

Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil interinal:
Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena

din 21 Noembrie a. c. 1891

Table with financial data including gold and silver rents, amortization of bonds, and exchange rates for various currencies.

Table with exchange rates for Galbeni împărătesci, Napoleon-d'or, and other currencies.

AVIS Ū.

Se aduce la cunoștința On. publică, că fiind necesitate la reparatură mai mari, băile de abur vor fi închise de Mercuri adevăcă dela 13 (25) Noembrie până la 7 (19) Decembrie a. c. ear băile de vană vor fi închise de Mercuri 13 (25) Noembrie până Mercuri 20 Decembrie a. c.

Brașovă, in 21 Noembrie 1891.

Eforia școlilor centrale române.

713, (2-2).

Escriere de concursu.

La școla rurală privată din Văleni, districtul Romanului in România, are să se ocupe definitiv postul de dirigent și învățător pentru cursul superior al învățământului primar, împreună cu cursul elementar și practic de agronomie. Emolumentele sunt: salar anual 1800 franci, locuință cu grădină de 1 pogon și încălzit.

Doritorii de a ocupa acestu post se potu insinua până la sfirșitul lui Noembrie a. c. v., legitimându-se asupra studiilor făcute și asupra calificațiunii in serviciul de până acum. Voru avé preferință competenții, cari, pe lângă cursul de pedagogie, voru fi avându și cursul unei școle agronomice.

Cererile se voru adresa către patronul școlei, d-lu Victoru Styrcea, la Cernăuți in Bucovina.

6173-1.

Sosirea și plecarea trenurilor în Brașov.

I. Plecarea trenurilor:

1. Dela Brașov la Pesta

Trenul mixt: 4 ore 20 minute dimineața. Trenul accelerat (peste Clușiu): 2 ore 48 minute după amez. Trenul de persoane: 7 ore 23 minute seara. Trenul accelerat (peste Arad): 10 ore 24 minute seara.

2. Dela Brașov la București:

Trenul accelerat: 5 ore 15 minute dimineața. Trenul mixt: 11 ore înainte de amez. Trenul accelerat: 2 ore 19 minute după amez.

3. Dela Brașov la Zărnesci:

Trenul mixt: 5 ore 45 minute dimineața. Trenul mixt: 2 ore 58 minute după amez.

Dela Brașov la Săn-Georgiu.

Trenul mixt: 8 ore 30 minute înainte de amez. Trenul mixt: 2 ore 10 minute după amez.

II. Sosirea trenurilor:

1. Dela Pesta la Brașov:

Trenul accelerat (peste Arad): 5 ore 8 minute dimineața. Trenul de persoane: 8 ore dimineața. Trenul accelerat (peste Clușiu): 2 ore 9 minute după amez. Trenul mixt: 10 ore 5 minute seara.

2. Dela București la Brașov:

Trenul accelerat: 2 ore 18 minute după amez. Trenul mixt: 6 ore 58 minute seara. Trenul accelerat: 10 ore 17 minute seara.

3. Dela Zărnesci la Brașov.

Trenul mixt: 9 ore 24 minute dimineața. Trenul mixt: 6 ore 44 minute seara.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Octomvre 1891.

Large table showing train schedules and fares between various stations including Budapest, Brașov, Cluj, Sibiu, and others. It includes columns for train types, departure times, and fares.

Nota: Numerii încadrați cu linii gróse însemnează orele de noapte.